

Inka Hopsu vihr

Toimenpideoite pakolaisvakoilun kriminalisoimisesta

Eduskunnalle

Viime vuosien aikana olemme saaneet lukea ihmisoikeusjärjestöjen ja journalistien kirjoittamista tapahtumista, joissa pakolaisina maahan tulleita ihmisiä on häiritty, painostettu ja vakoiltu. Tapaukset eivät ole Suomessakaan aivan uusia. Yleisradion tutkivan journalismin viikko-ohjelma MOT julkaisi 21.5.2020 artikkelin, jossa kiinalaistaustaiset suomalaiset kertoivat Kiinan hallinnon toteuttamasta häirinnästä ja tarkkailusta. Suojelupoliisi on myös todennut pakolaisvakoilun ilmiönä vakiintuneen Suomeen. Lisäksi suojelupoliisi on useasti viime vuosien aikana korostanut ja vaatinut pakolaisvakoilun toiminnan kriminalisointia. Ruotsissa ja Norjassa pakolaisvakoilu on erikseen säädetty rangaistavaksi.

Pakolaisvakoilulla tarkoitetaan oikeusministeriön vuoden 2015 lausuntotiivistelmää lainaten "vierasta valtiota hyödyttävää tietojen hankintaa henkilöstä siten, että tiedustelun kohde tai hänen läheisensä joutuvat tai ovat vaarassa joutua vieraan valtion vainon tai painostuksen kohteeksi. Vakoilu kohdistuu yleensä henkilöihin, jotka ovat muuttaneet kotimaastaan jouduttuaan siellä syrjinnän tai väkivallan kohteeksi esimerkiksi mielipiteidensä tai kansallisen alkuperänsä vuoksi."

Määritelmä antaa varsin selkeän kuvan toiminnasta, joka on omiaan loukkaamaan ihmisten yksityisyyttä ja kaventamaan heidän kansalaisoikeuksiaan häirinnästä ja vakoilusta kasvaneen pelon myötä.

Suomen rikoslainsäädännön ja pakolaisvakoilun suhde on jo muutaman vuosikymmenen vanha. Oikeusministeriön vuoden 2013 arviomuistiosta käy ilmi, että rikoslain uudistamisen yhteydessä 1990-luvulla muutamat asiantuntijat olivat ehdottaneet pakolaisvakoilun lisäämistä rikoslakiin, mutta kriminalisointia ei silloin koettu tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi. 2010-luvulla rikoslainsäädännön muuttamista on pyritty viemään eteenpäin monen eri tahon toimesta. Suojelupoliisi teki vuonna 2012 oikeusministeriölle aloitteen pakolaisvakoilun kriminalisoimiseksi, ja oman aloitteensa jättivät myös Pakolaisneuvonta ry, Suomalais-venäläinen kansalaisfoorumi ry, Suomen Pakolaisapu ry, Kiila ry ja Suomen PEN ry. Samaisena vuonna kansanedustajat Jyrki Yrttiaho ja Markus Mustajärvi jättivät toimenpideoitteen silloiselle hallitukselle pakolaisvakoilun kriminalisoimiseksi.

Vuonna 2015 oikeusministeriö valmisteli alustavasti pakolaisvakoilun kriminalisointia ja pyysi asiantuntijoilta lausuntoja. Lausuntotiivistelmä (21 lausuntoa) antaa varsin selkeän kuvan asiantuntijoiden näkemyksistä: lähes kaikki tahot tukivat pakolaisvakoilun kriminalisointia, vaikka nä-

Toimenpideoite TPA 75/2020 vp

kemykset hieman erosivatkin varsinkin vakoilua toteuttavan tahon ja tekotavan määritelmästä. Rikoslainsäädäntöä ei kuitenkaan koskaan muutettu pakolaisvakoilun osalta.

Hallitusohjelmassa on kirjaus, että "hallitus huolehtii perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta sekä torjuu ihmisiin kohdistuvia oikeudenloukkauksia. Erityistä huomiota kiinnitetään ihmisten turvallisuuden paranemiseen, uusiin turvallisuusuhkiin varautumiseen ja turvallisuuden kokemuksen vahvistamiseen."

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin pakolaisvakoilun kriminalisoimiseksi.

Helsingissä 1.6.2020

Inka Hopsu vihr
Satu Hassi vihr
Merja Kyllönen vas
Tiina Elo vihr
Noora Koponen vihr